

УДК 811.111'276.6:044

Кузнєцова І. В.¹, Животченко О. М.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-314м НУ «Запорізька політехніка»

ЩОДО ЕТИМОЛОГІЇ СЛОВА «КІБЕРБЕЗПЕКА»

Сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідження в галузі термінознавства охоплюють не лише вже сформовані термінологічні системи, а й ті, що знаходяться на етапі становлення. Вони спрямовані на глибоке вивчення мовних процесів у науці, використовуючи широкий теоретичний та практичний досвід аналізу існуючих терміносистем. Останнім часом спостерігається зростаючий інтерес до термінологічної системи кібербезпеки, яка активно формується. Теоретичні аспекти її системного опису передбачають дослідження внутрішньосистемних зв'язків, історичної еволюції та розширення словотворчих можливостей. Важливим напрямом аналізу є вивчення лінгвокультурного аспекту семантики термінів кібербезпеки, що дозволяє простежити їхній вплив на комунікативні процеси у цій сфері.

З розвитком галузі з'являються нові поняття та відповідні терміни, які фіксуються у різних мовах, зокрема англійській та українській. Терміносистема кібербезпеки містить систему базових понять, що сформувалися історично та зберігають відносну стійкість у мовах-носіях цієї терміносистеми.

Як відомо, термін «кібербезпека» набув особливої актуальності у зв'язку зі стрімким розвитком цифрових технологій та зростанням кількості кібератак у глобальному кіберпросторі. Поняття кібербезпеки охоплює заходи щодо захисту комп'ютерних систем, мереж та даних від зовнішніх загроз. Етимологічний аналіз цього терміна дозволяє прослідкувати його витоки від давньогрецького кореня, пов'язаного із поняттям управління, до сучасного розуміння захисту цифрового простору. Слово «кібербезпека» (англ. *cybersecurity*) є складним неологізмом, що походить від поєднання двох основ: «кібер-» (*cyber-*) та «безпека» (*security*). Термін «кібер-» має коріння в давньогрецькому слові *kybernetes* (κυβερνήτης), що означає «керманич» або «пілот» тобто мистецтво управління кораблем. Згодом цей термін досліджував французький учений

А. Ампер, а через сто років «вдруге відкрив» американець Н. Вінер [1, с. 56]. Це слово стало основою для наукового терміна «кібернетика» (*cybernetics*), який він увів у науковий обіг у 1948 році для позначення науки про управління системами та комунікацію між ними. Саме Н. Вінер уже ніби в наш час назвав кібернетику наукою про зв'язок у живих організмах і машинах.

Як відомо, кібернетика – наука про загальні закономірності процесів управління та передавання інформації в машинах, живих організмах і суспільстві, відповідно до тлумачного словника, наука про загальні закономірності процесів управління та передавання інформації в машинах, живих організмах і суспільстві.

Згодом, з розвитком цифрових технологій, приставка «кібер» почала використовуватися для позначення всього, що стосується комп'ютерних систем, мереж та віртуального простору.

Другий компонент – «безпека» (*security*) – має латинське походження (*securitas*), що означає «спокій», «впевненість», «захищеність». У контексті інформаційних технологій поняття набуло специфічного значення, яке охоплює захист, попередження ушкоджень, відновлення роботи систем і забезпечення конфіденційності інформації. В основі цього поняття лежить прагнення до забезпечення стійкості та надійності систем, що є важливим компонентом сучасного цифрового суспільства. Сучасне вживання цього елемента у складі складених термінів (*cyberspace*, *cybercrime*, *cyberattack*) свідчить про його універсальність і здатність адаптуватися до нових технологічних реалій [2].

Поєднання компонент «кібер» і «безпека» утворює термін, що означає забезпечення захищеності цифрових технологій та інформаційних систем від кібератак і зовнішніх загроз. За визначенням міжнародних стандартів, кібербезпека – це комплекс заходів, спрямованих на попередження, виявлення та нейтралізацію загроз у кіберпросторі. Сучасне розуміння цього терміну виникло в умовах постійного розвитку цифрових технологій та зростання кіберзагроз, що робить його актуальним для різних галузей знань і практичних застосувань. Термін «кібербезпека» з'явився в українській мові наприкінці ХХ – початку ХХІ століття у зв'язку з розвитком інформаційних технологій та загроз у цифровому середовищі [4].

З моменту широкого впровадження Інтернету у 1990-х роках термін «кібербезпека» зазнав значної еволюції. Спочатку поняття охоплювало суто технічні аспекти захисту мереж і систем, проте згодом воно розширилося і включило правові, соціальні та економічні аспекти. Зростання числа кібератак, витоків даних і шахрайства у цифровій сфері спонукало розробку нових методів захисту, що привело до появи

додаткових понять, таких як «кіберрезилієнтність» – здатність систем відновлювати свою роботу після атак. Це свідчить про те, що поняття кібербезпеки постійно адаптується до вимог часу і технологічного прогресу [3].

Проведений аналіз етимології терміну «кібербезпека» демонструє, що його сучасне значення є результатом складного історичного процесу, який поєднує давньогрецькі корені, розвиток кібернетики та стрімкий розвиток цифрових технологій. Синтез складових «кібер» та «безпека» створює міждисциплінарне поняття, що охоплює не лише технічний, але й соціально-психологічний аспект захисту інформаційних систем [2]. Сучасна термінологія характеризується високою структурною системністю та економією мовних ресурсів, що відповідає потребам цифрової епохи. Однак повна стандартизація термінів залишається відкритим питанням, яке потребує подальших досліджень і міждисциплінарного обговорення. Розуміння історичних витоків і еволюції поняття «кібербезпека» має важливе практичне значення для розробки ефективних стратегій захисту інформаційних систем та формування нормативно-правової бази у глобальному кіберпросторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баранов О. А. Про тлумачення та визначення поняття «кібербезпека». Правова інформатика [Електронний ресурс] / О. А. Баранов. – 2014. – № 2 (42). – С. 54–62. – Режим доступу : <http://ippi.org.ua/sites/default/files/14boavpk.pdf> (дата звернення: 2025.03.25).
2. Жовтяк В. А. Структурні особливості англomовних термінів кібербезпеки [Електронний ресурс] / В. А. Жовтяк // Закарпатські філологічні студії. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.34.1.13> (дата звернення: 2025.03.21).
3. The Origins of a Term that Defines Our Industry [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.fortian.com.au/blog/what-is-cyber-security-the-origins-of-a-term-that-defines-our-industry.html> (access date: 2025.03.22).
4. What's in a Name? The Origin of Cyber- [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.ciso.inc/blog-posts/origin-cyber/> (access date: 2025.03.22).